Sottascripziun candidata / candidat: Li / data:

_____ _____

Rumantsch surmiran

Puncts totals: 100 **Dirada: 90 minutas**

1. Tgapientscha digl text: 25
2. Vocabulari: 25
3. Producziun da text: 25
4. Grammatica: 25

Vegn emplenì da la magistraglia che curregia

Correctura	data:	visum:	puncts:
1. Chapientscha dal text			
2. Vocabulari			
3. Producziun da text			
4. Grammatica			
puncts cuntanschids en total ►			

Controlla	data:	visum:	puncts:
1. Chapientscha dal text			
2. Vocabulari			
3. Producziun da text			
4. Grammatica			
puncts cuntanschids en total ►			

Controlla posteriura	data:	visum:	puncts:
1. Chapientscha dal text			
2. Vocabulari			
3. Producziun da text			
4. Grammatica			
puncts cuntanschids en total ►			

1. Tgapientscha digl text

*Rasponda **a basa digl text ligia** schi exact scu pussebel allas suandontas dumondas.*
*Adatg: Noua tgi dat lengias, stost te rasponder cun **construcziuns antieras**!*

1.1 Noda igls tetels sotvart ainten la tabella, uscheia tg'els von a pro cun las lengias inditgeidas. Attenziun: Treis tetels vignan betg duvros.

~~Igl rusment aint igl ties mintgade~~ *– Prognosas concretas – Produtgier pi pac rusment – Reciclar e reutilisar igl rusment – Adegna daple rusment – Igls disavantatgs da reciclar rusment – Conclusiun – Arder igl rusment – Midada digl clima*

Indicaziun dallas lengias	**Tetels**
Exaimpel: lengias 2-6	***Igl rusment aint igl ties mintgade***
lengias 7-19	
lengias 20-30	
lengias 31-49	
lengias 50-64	
lengias 65-69	

5 p	

1.2 Tge exact è 'rusment tgesan'?

_____

_____

1 p	

1.3 Scu exact è sa sviluppada la quantitad digl rusment tgesan igls davos 50 onns?

_____

_____

1 p	

1.4 Tge tips da rusment èn nias vetiers igls davos onns? Nomna treis sorts.

_____

_____

_____

_____

3 p	

1.5 **a)** Tge fascheva la gliout avant 100 onns cugl rusment? (1 p)

_____

_____

b) Tge èn stadas las consequenzas da chel ager (dumonda a)? Nomna dus puncts. (2 p)

_____

_____

_____

3 p	

1.6 Scu ins pò evitar rusment? Descreiva dus pussebladads.

_____

_____

_____

_____

2 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

1.7 Tge vign fatg da PET?

_____

1 p	

1.8 Cumplettescha las dus construcziuns cugls dretgs pleds digl text.

Betg schi bagn funcziunga an Svizra igl recicladi da _____.

Chel fenomen ins nomna per rumantsch _____.

2 p	

1.9 Scu vign la vapour, tgi resulta digl arder rusment, nizigeida aint igl implant a Termin/Trimmis? Descreiva dus modas.

_____

_____

_____

2 p	

1.10 Tge preteisas constattan? Fò ena crousch aint igl dretg li.

dretg	fallo	
❒	❒	**a)** Mintga carstgang produtgescha circa 700 kilos rusment ainten la sia veta.
❒	❒	**b)** Gio avant bung 100 onns veva igl recicladi ena gronda muntada per muteivs ecologics.
❒	❒	**c)** Igl recicladi d'en apparat electronic vign finanztgia cun en import tg'ins paia cun returnar el.
❒	❒	**d)** I vign ars circa 50% digl rusment tgesan.
❒	❒	**e)** Aint igl Grischun vign ars igl rusment an moda controllada siva da passa 100 onns.

5 p	

Tgapientscha digl text: 25 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

2. Vocabulari

I suondan varsaquantas dumondas da vocabulari.

2.1 Sinonims

*Inditgescha mintgamai en sinonim (angal en pled, excepziun: lgl pronom reflexiv è pussebel) per igls suandonts pleds or digl text, uscheia tg'igl text resta correct! (**Exaimpel:** isch = porta, maier = stigl)*

a) (lengia 27) (sa) fatschentar _____

b) (lengia 30) reparar _____

c) (lengia 37) percorscher _____

d) (lengia 40) (la) limita _____

e) (lengia 54) nattager _____

5 p	

2.2 Antonims

*Nomna mintgamai en antonim (angal en pled, excepziun: lgl pronom reflexiv è pussebel) per igls pleds inditgias! (**Exaimpel:** grond ≠ pitschen, martgea ≠ vischnanca; **betg lubia:** grond ≠ betg grond)*

a) (lengia 15) attrer _____

b) (lengia 25) redutgier _____

c) (lengia 32) integrar _____

d) (lengia 47) (la) compra _____

e) (lengia 63) rimnar _____

5 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

2.3 Explicaziuns da pleds

Explitgescha resp. definescha igls suandonts pleds cun cumplettar la construcziun antschetta.

a)	(lengia 19/21)	(ena) furniziun	Ena furniziun è ... _____ _____ _____
b)	(lengia 29)	reutilisabel	«Reutilisabel» monta ... _____ _____ _____
c)	(lengia 33)	(la) stgertezza	Ena stgertezza è ... _____ _____ _____
d)	(lengia 52)	(igl) implant	En implant è ... _____ _____ _____
e)	(lengia 53)	proteger	«Proteger» monta ... _____ _____ _____

5 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

2.4 Identifitgier verbs

Identifitgescha las activitads resp. igls verbs tgi sa zoppan davos igls nomens numnos ed igls screiva aint igl infinitiv. Varda igl exaimpel.

Nomen	**Verb (infinitiv)**
Exaimpel: la bavronda (lingia 4)	**bever**
a) l'utilisaziun	
b) l'exposiziun	
c) igl sfarlattem	
d) la pussebladad	
e) la valour	
f) l'actualitad	
g) la conclusiun	

7 p	

2.5 Pleds gidevels

Cumplettescha cun egn digls pleds sotvart, uscheia tgi la construcziun fò senn. Varda igl exaimpel. Mintga pled dastgas te duvrar eneda. Attenziun: Dus pleds dovras te betg.

*cunzont, perancunter, bagn, gio, **~~numnadamaintg~~**, dantant, perfign, damai, mabagn*

Exaimpel: la va ligia igl codesch an terma da dus deis, el è **numnadamaintg** schi interessant tg'ia va betg pudia calar.

a) El ò betg fatg tot igls pensums, _____ igls pensums grevs ò el laschea d'ena vart.
b) Maria ò _____ fitto la lavour e spetga ossa igl resung.
c) Nous vagn tot las ingredienzas, _____ pudagn nous antschever a cuschinar.
d) _____ tg'igl tat prepara la tschagna, gioian igls unfants aint igl iert.
e) Igl davos examen an scola è sto simpel, _____ ia va savia tot.
f) El ò _____ gia engles an scola, tuttegna discorra el betg propi chel lungatg.

3 p	

Vocabulari: 25 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

3. Producziun da text

Ia ed igl rusment
Screiva en text e rachinta dallas tias experientschas an connex cugl rusment ed igl recicladi. Risguarda las suandontas dumondas ed igls *criteris generals* (varda sotvart):

- Tge observaziuns an connex cun rusment ast te fatg aint igl ties conturn u cura tgi te ist stada/sto ainten en oter li (p.ex. durant las vacanzas)?
- Scu recicleschas te resp. reciclescha la tia famiglia a tgesa?
- Scu ins pudess animar la gliout da reciclar anc migler / daple?

Criteris generals:
- *Screiva en text cun aglmanc **150 pleds** an construcziuns antieras e bagn formuladas!*
- *Structurescha bagn igl text!*
- *Varda da duvrar en scazi da pleds variont e da betg repeter patratgs fitg sumigliaints!*
- *Dò en **agen tetel** tgi vo bagn a pro cugl text!*
- *Per mintga 15 pleds tgi mantgan vign dedutgia en punct. Schi te screivas pi pac tgi 40 pleds, survignst te 0 puncts.*

Sen pagina 10 cattas te plaz per far en sboz digl ties text.

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

Quants pleds ast te duvro? Inditgescha cò igl domber.	_____ pleds

cuntign (max. 10 p)	
stil (max. 5 p)	
grammatica (max. 5 p)	
ortografia (max. 5 p)	
TOTAL: 25 p	

Producziun da text: 25 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

Sboz per la producziun da text (part 3)

Sen chella pagina ast te plaz per las tias ideias, per la planisaziun e pigl sboz dalla tia producziun da text.

Chellas notiztgas vignan **betg** valetadas.

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

4. Grammatica

4.1 Furmar adjectivs

Furma adjectivs digls pleds tg'èn scretgs grass. Varda igl exaimpel.

Furma uriunda	**Adjectivs**
Exaimpel: apparats tgi funcziungan cun **electricitad**	apparats **electrics**
a) ena tgossa tg'ins pò **purtar**	ena tgossa
b) ena novitad tgi fò **plascheir**	ena novitad
c) en indrez cun **tecnica**	en indrez
d) ena scolara digl **gimnasi**	ena scolara
e) en isch tgi sa sera **automaticamaintg**	en isch
f) en object tgi **decorescha**	en object

6 p	

4.2 Verbs aint igl preschaint ed aint igl perfect

Decida, sch'igl verb stò esser aint igl indicativ preschaint u perfect risguardond la situaziun descretga. Cumplettescha alloura cun la dretga furma.

Exaimpel:
Igl onn 2023 (dar, igl) **<u>ògl do</u>** blers accidents sen la veia cantunala.

a) Ier (scuvreir, el) _____ en tatg sen la fanestra.

b) Igl ov segl ties plat (coier, ia) _____ treis minutas.

c) Ia ma regord bagn, scu tgi Marco (ampurmetter) _____ da s'annunztgier eneda.

d) Stersas (antschever, nous) _____ a raccoltar las tscharieschas.

e) Da curt (romper, la vasa) _____.

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

f) Ia (vuleir) _____ gudagner la cursa tgi ò li chest sivamezde.

g) La cursa da sonda passada (attrer) _____ en grond public.

h) Igl manaschunz (darveir) _____ la fanestra, perchegl tg'igl era tgod.

8 p	

4.3 Prefixs an cumbinaziun cun verbs

Furma digl verb marco grass en verb cun en prefix cun la muntada giavischeida ed igl screiva aint igl infinitiv. Te post duvrar las suandontas presilbas: ***dis-****,* ***an-****,* ***pre-*** u ***re-****.*

Furma uriunda	**Verb cun prefix (infinitiv)**
Exaimpel: utilisar ensatge anc eneda	**reutilisar**
a) eliger ensatge danovamaintg	
b) salar aint igl schambung	
c) betg **fidar** ad ensatgi	
d) vaseir davantor igl prievel	
e) installar en program puspe	
f) screiver avant (ordinar) ensatge	

6 p	

puncts per pagina
(puncts cuntanschids)

4.4 Ortografia

Agiunta igl dretg consonant. Varda igl exaimpel.

Exaimpel:
saven__ -> saven**s**

a) igl ne__

b) igl correspunden__

c) en cita__

d) igl ba__

e) effecti__

f) en figl sgulon__

g) igl uffe___i

h) sa regurdon___ da taimps passos

i) la __itrona

j) la malperegnada__

5 p	

Grammatica: 25 p	